

УДК 372.881'243: 061.1ЄС

**ІНШОМОВНА КУЛЬТУРА У ЗМІСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ
СПРЯМУВАННЯМ**

Чейпеш І.В.

*Кафедра іноземних мов,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Уніфікація державних стандартів вищої освіти до європейських, інтеграційні процеси та використання інформаційних технологій у всіх сферах життєдіяльності людини вимагають базового знання іноземної мови широким колом сучасних спеціалістів.

Джерельна база означеної проблеми, представлена дослідженнями М. Богатирьової, В. Бондаря, О. Коваленка, О. Максименко, Є. Пассова, О. Першукової, І. Шапошникової, Е. Шубіна та ін., дозволяє стверджувати, що нагальним завданням професійної підготовки студентів як майбутніх фахівців постає забезпечення базового рівня іноземної комунікативної культури, який дозволяє користуватися іноземною мовою як засобом спілкування для професійних потреб та особистісного розвитку.

Іншомовна комунікативна культура – поняття багаторівневе і вміщує як власне лінгвістичний, так і комунікативний, соціокультурний, психолого-педагогічний та інші аспекти. Синхронізуючись в процесі вивчення іноземної мови, вони забезпечують адаптивність поведінки в іншомовній комунікації, що сприяє розумінню й використанню іноземної мови у сфері професійного спілкування. У зв'язку з цим студенти повинні засвоїти не тільки іноземну мову, а дещо більше, що, зокрема, виводить їх на зміну мотиваційного ставлення до вивчення іноземної мови і на розвиток таких особистісних якостей, які складуть підґрунтя професійної конкурентоспроможності. Такий підхід, на нашу думку, відповідає державним стандартам вивчення іноземної мови, які сьогодні приводяться у відповідність до європейських і світових. За кордоном, наприклад, до програми професійної підготовки студентів як майбутніх фахівців входять модулі за вибором, які безпосередньо пов'язані з іншомовною комунікативною культурою: особистісні й професійні комунікативні уміння (Personal and Professional Communication Skills); уміння вести переговори (Negotiation Skills).

Для розв'язання актуальних питань, що стосуються стандартизації іншомовної освіти, засновано Європейський центр сучасних мов в австрійському місті Граці, пріоритетним напрямом діяльності якого є професійно орієнтоване володіння іноземними мовами /vocationally oriented language learning/. Його витоки сягають британського проекту «Англійська для спеціальної мети» (English Specific Purposes – ESP). Аналогічні курси вивчення різних мов для сфер бізнесу, економіки та інформатики отримали широке розповсюдження як у Європі, так і в багатьох неєвропейських країнах світу упродовж 90-х років минулого століття. Однак створення світового ринку господарювання на початку нового століття спричинило активну європейську міграцію спеціалістів і, відповідно, виникла потреба розширення названих трьох сфер застосування іноземної мови, а використання сучасних технологій у всіх сферах життєдіяльності людини вимагає базового знання іноземної мови для задоволення професійних потреб широкого кола спеціалістів.

У європейському контексті професійно зорієнтоване вивчення іноземних мов є обов'язковою ланкою в системі неперервної освіти в період між закінченням школи та початком професійної діяльності особи. Його суть полягає у використанні мови для професійної діяльності, тобто в опануванні технікою спілкування на іноземній мові. Для таких потреб розроблена стандартизована шкала оцінювання засвоєння мови, яка охоплює п'ять рівнів: перший рівень виживання (Survivat); другий допороговий рівень (Waystage); третій пороговий рівень (Threshold); четвертий верхній проміжковий рівень (Upper Intermediate); п'ятий просунутий рівень (Advanced). Кожен із зазначених рівнів передбачає уміння й навички, що співвідносяться з оволодінням чотирма видами мовленнєвої діяльності: аудіюванням, говорінням, читанням, письмом.

Запропонована шкала оцінок слугує основою для теоретичного осмислення та практичного використання професійно зорієнтованого

навчання у різних закладах освіти, що в кінцевому результаті формує особистість фахівця, спроможного конкурувати на європейському й світовому ринках праці. Це означає, що професійна й іншомовна комунікативна діяльність розглядаються сьогодні як різні сторони єдиного процесу – підготовки людини до життя й діяльності в глобалізованому інформаційному соціокультурному просторі.

У вітчизняних галузевих стандартах іншомовної освіти варто враховувати досвід європейських програм професійної підготовки студентів, до структури яких входять модулі за вибором, безпосередньо пов'язані з іншомовною культурою: а) особистісні й професійні комунікативні уміння (Personal and Professional Communication Skills); б) уміння вести переговори (Negotiation Skills) та інші.

Важливо й те, що в професійній підготовці іншомовна культура виступає засобом соціалізації сучасного студента, оскільки «соціалізація – процес, з допомогою якого культура передає людям свої переконання, звичаї, звички і мову». У вищому закладі освіти процес соціалізації особистості набуває якісної визначеності, бо, крім включення студентів у різноманітні види соціальних стосунків як активних суб'єктів, передбачається їх спеціалізація в обраній галузі діяльності. Отже, в педагогічному процесі соціалізація виступає умовою професійного становлення студентів, результатом якого, на думку Л. Подоляк, є: вироблення й трансформація власної системи поглядів на життя, формування життєвого ідеалу на основі ціннісних орієнтацій; засвоєння культури людських взаємин і соціально-професійних функцій; опанування професійною діяльністю та формами ділового спілкування; формування індивідуального стилю навчально-професійної діяльності та власної моделі моральної поведінки.

Процес соціалізації особистості майбутнього фахівця здійснюється поетапно, зокрема як адаптація, індивідуалізація та інтеграція в умовах вузівського культурно-освітнього середовища. Якщо адаптація не відбувається, виникають додаткові труднощі в комунікації, в опануванні засобами майбутньої професійної діяльності. Адаптація поступово змінюється індивідуалізацією власної поведінки, а відтак – інтеграцією. На етапі інтеграції в студента практично завершується професійне становлення, визначається професійне спрямування особистості, формуються професійні й громадянські якості, а також індивідуальний стиль майбутньої діяльності.

Таким чином, інтеграційні освітні процеси зумовлюють нові критерії до професійних якостей фахівців різних сфер життєдіяльності. Вони повинні володіти не лише ґрунтовними теоретичними знаннями і практичними вміннями зі спеціальності, але й бути готовими до іншомовного професійного спілкування, до діалогу з носіями різних мов і культур. Сказане дозволяє стверджувати, що опанування майбутніми фахівцями іншомовною культурою – не самоціль, а реалізація сучасних стандартів вивчення іноземної мови, які визначають конкурентоздатність української освіти.

Література:

1. Богатырева М.А. К проблеме выделения уровней профессионального владения иностранным языком / М.А.Богатырева // Иностранные языки в школе. – 1997. – №2. – С.18-24.
2. Першукова О.О. Стратегія європейських країн у галузі навчання іноземних мов / О.О.Першукова // Педагогіка і психологія. – 2001. – №3–4. – С.175–182.
3. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л.Г.Подоляк, В.І.Юрченко. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
4. Чалдини Р. Социальная психология. Пойми себя, чтобы понять других! / Р.Чалдини, Д.Кенрик, С.Нейберг. – СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 336 с.